

Quickscan flora en fauna

Anstelvallei te Kerkrade

Door:
Bart Hendrikx

In opdracht van:
Gemeente Kerkrade

Januari 2014

Colofon

Door:

Ecologica
Rondven 22
6026 PX Maarheeze
tel: 0495 - 46 20 70
fax: 0495 - 46 20 79
info@ecologica.eu
www.ecologica.eu

In opdracht van:

Gemeente Kerkrade
Postbus 600
6460 AP Kerkrade

Projectnummer: P2013/73

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, microfilm, fotokopie of op welke andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en auteurs.

Ecologica is niet aansprakelijk voor directe of gevolgschade die voortvloeit uit toepassing van de conclusies, aanbevelingen en resultaten uit dit rapport en overige werkzaamheden van Ecologica. Opdrachtgever vrijwaart Ecologica in deze tevens voor aanspraken van derden.

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	3
Voorwoord.....	4
1 Inleiding.....	5
1.1. Flora- en faunawet en ruimtelijke planvorming	5
1.2. Onderzoeksaanpak.....	7
2 Gebiedsbeschrijving.....	9
3 Geplande maatregelen	14
4 Beschermde flora en fauna.....	16
5 Conclusies	22
6 Aanbevelingen.....	24
Bronnen.....	25

VOORWOORD

De gemeente Kerkrade wil het gebied de Anstelvallei herinrichten. Afhankelijk van het voorkomen van beschermde flora en fauna is voor het uitvoeren van de werkzaamheden ontheffing nodig in het kader van de Flora- en faunawet. In het kader van de Flora- en faunawet is er een quickscan uitgevoerd naar de mogelijke effecten van deze werkzaamheden op beschermde flora en fauna. Daarnaast wordt bepaald of voor deze soorten een ontheffingsaanvraag noodzakelijk is.

Opdrachtgever voor het project is de gemeente Kerkrade met de heer Victor Moura als contactpersoon. Vanuit Ecologica zijn de werkzaamheden uitgevoerd door Bart Hendriks.

1 INLEIDING

Naar aanleiding van de geplande gebiedsontwikkeling en in dat kader opgestelde gebiedsplan voor de Anstelvallei is een quickscan uitgevoerd om de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten dieren en planten in het kader van de Flora- en faunawet vast te stellen. De resultaten van dit onderzoek geven aan of de geplande maatregelen nadelig kunnen zijn voor beschermde soorten. Zo ja, dan wordt aangegeven voor welke soorten in het kader van de Flora- en faunawet ontheffing moet worden aangevraagd. Daarnaast wordt aangegeven of nader onderzoek noodzakelijk is.

1.1. Flora- en faunawet en ruimtelijke planvorming

De bescherming van specifieke soorten is in Nederland geregeld via de Flora- en faunawet (1 april 2002). Dit is een raamwet gebaseerd op reeds bestaande Nederlandse soortbeschermingswetten en zorgt voor de implementatie van de Europese Habitatrichtlijn en de Europese Vogelrichtlijn. Doel van de Flora- en faunawet is dan ook om het voortbestaan van honderden van de 40.000 in Nederland voorkomende planten- en diersoorten te garanderen. Onder de beschermde soorten vallen voor het grootste deel alle van nature in Nederland voorkomende zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën en een groot aantal vissen. Daarnaast nog redelijk wat planten en enkele veelal zeldzame ongewervelden en schaal- en schelpdieren die niet onder de Visserijwet vallen.

Consequentie van deze wet is dat een ontheffing moet worden aangevraagd als door activiteiten een beschermde soort of leefgebied van een beschermde soort kan worden aangetast. Ruimtelijke ingrepen hebben verschillende consequenties. Zo kan er o.a. verstoring, versnippering of vernietiging van leefgebieden optreden. Een activiteit in het projectgebied kan daarnaast ook directe en indirecte negatieve effecten hebben op beschermde soorten in de omgeving.

Vertraging in het planproces hoeft niet plaats te vinden indien tijdig wordt gestart met onderzoek in het kader van de ontheffingsaanvraag. Ook kan de procedure worden vereenvoudigd door de planning van de werkzaamheden af te stemmen op de periode waarin de soorten het minst kwetsbaar zijn. Zo kunnen de negatieve effecten van de maatregelen tot een minimum worden beperkt.

Kader 1

Samenvatting van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet:

- Het is verboden beschermde planten te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei wijze van hun groeiplaats te verwijderen;
- Het is verboden beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen;
- Het is verboden beschermde dieren opzettelijk te verontrusten;
- Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren;
- Het is verboden eieren van beschermde dieren te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Verbodsbepalingen:

Iedere initiatiefnemer voor een ruimtelijke ingreep heeft de plicht zich te houden aan de verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet. Globaal komt het er op neer dat alle handelingen die een negatieve invloed hebben op beschermde soorten in principe verboden zijn (zie kader 1).

Daarnaast heeft iedere initiatiefnemer ook een zorgplicht. Dit houdt in dat iedereen betrokken bij het project zó dient te handelen, of juist deze handelingen na te laten, dat de in het wild voorkomende plant- en diersoorten daarvan géén of zo min mogelijk hinder ondervinden. In bijna ieder projectgebied is wel een beschermde soort aanwezig of te verwachten, omdat er ook zeer algemene soorten beschermd zijn. Dit betekent dat de hierboven genoemde verbodsbepalingen daarom vrijwel altijd van toepassing kunnen zijn op elk project. Concreet houdt dit in dat er dus vrijwel altijd een onderzoek moet worden uitgevoerd waarin wordt vastgesteld of negatieve effecten te verwachten zijn op beschermde soorten.

AMvB artikel 75

Op 23 februari 2005 is de “AMvB artikel 75” van de Flora- en faunawet in werking getreden. De beschermde soorten van de Flora- en faunawet worden in de AMvB in drie verschillende beschermingsniveaus verdeeld: streng beschermde soorten, algemene soorten en overige soorten (zie kader 2) (EL & I, 2005).

Kader 2

streng beschermd	bijzondere beschermde soorten die staan in bijlage 1 van de AMvB (incl. Rode lijst categorie bedreigd, ernstig bedreigd of verdwenen) en/of in de Habitatrichtlijn op bijlage 4.
overig beschermd algemeen	soorten die niet onder niveau 1 en 3 vallen. zeer algemene soorten (genoemd in de bijlage van de AMvB).

De AMvB regelt een vrijstelling voor algemeen voorkomende beschermde soorten voor drie categorieën van activiteiten:

- bestendig beheer en onderhoud
- bestendig gebruik
- ruimtelijke ontwikkeling en inrichting

Als de maatregelen onder één van deze categorieën vallen, is een ontheffingsaanvraag voor algemene beschermde soorten niet nodig. Als er volgens een goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt, is ook geen ontheffing nodig voor de normaal beschermde (overige) soorten. Voor vogels moeten de maatregelen buiten het broedseizoen worden uitgevoerd, ofwel er moet worden gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode. Alleen voor streng beschermde soorten is vrijwel altijd een ontheffing nodig. Ook als de maatregelen niet vallen onder de bovengenoemde drie categorieën is altijd een ontheffing nodig.

Toetsing

Het verschil tussen de beschermingsniveaus zit verder in de toetsing die plaatsvindt om de ontheffingsaanvraag te beoordelen. Deze is veel uitgebreider bij streng beschermde soorten en bij vogels. Bij de zeer algemene soorten en overige beschermde soorten wordt alleen getoetst of de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar brengen. Voor streng beschermde soorten en vogels wordt een uitgebreide toets uitgevoerd, die globaal bestaat uit:

- de maatregelen mogen het voortbestaan van de soort niet in gevaar brengen.
- er is geen alternatief voor de maatregel.
- met de maatregel wordt een maatschappelijk belang gediend, conform een specifieke lijst.
- er moet zorgvuldig worden gehandeld.

Dienst Regelingen van het Ministerie van Economische zaken (=EZ) toetst een ontheffingsaanvraag eerst op volledigheid en legt de aanvraag in veel gevallen voor inhoudelijk advies voor aan Dienst Landelijk Gebied van EZ. EZ beoordeelt vervolgens op juistheid en actualiteit van verspreidingsgegevens, effectinschatting, gevolgen van de ingreep voor de gunstige staat van instandhouding van de betreffende beschermde soorten, maar ook het verkennen van alternatieven en het afwegen van belangen (Broekmeyer et al., 2003). Dit advies wordt vervolgens voorgelegd bij Dienst Regelingen, die wel of niet de ontheffing verleent. Dienst Regelingen neemt in principe binnen 8 weken een besluit over de ontheffingsaanvraag. Deze termijn kan verlengd worden tot 6 maanden wanneer daar aanleiding toe is. De praktijk van de afgelopen jaren wijst uit dat een termijn van 5-6 maanden regelmatig voorkomt.

1.2. Onderzoeksaanpak

Omdat vooraf niet kan worden voorzien of een ontheffingsaanvraag nodig is, valt de aanpak uiteen in twee fasen. Indien geen ontheffingsaanvraag noodzakelijk is, hoeft fase 2 niet te worden uitgevoerd. Dit rapport doet verslag van fase 1 waarin wordt onderzocht voor welke ingrepen een ontheffingsaanvraag nodig is.

Fase 1:

1. Gebiedsbezoek

Gedurende een gebiedsbezoek op 8 januari 2014 is een overzicht opgesteld van aanwezige biotooptypen en beplantingen met hun omvang. Waarnemingen van beschermde soorten zijn genoteerd. Een gebiedsomschrijving wordt weergegeven in hoofdstuk 2.

2. Uitvoeringsmaatregelen

Er is kort omschreven welke maatregelen in het plangebied zullen plaatsvinden en, voor zover bekend, in welk seizoen ze zullen worden uitgevoerd. Op basis hiervan is gekeken op welke soortgroepen effecten te verwachten zijn. Een beknopt overzicht van de maatregelen wordt gegeven in hoofdstuk 3.

3. Bronnenonderzoek

Omdat één gebiedsbezoek onvoldoende is om een volledig beeld te krijgen van de aanwezige beschermde flora en fauna is tevens een bronnenonderzoek uitgevoerd naar beschikbare veldgegevens. Alle verzamelde gegevens zijn meegenomen in de analyse.

4. Interpretatie voorkomen beschermde soorten

Aan de hand van de aanwezige biotopen en biotoopkwaliteit is ingeschat welke beschermde soorten in het onderzoeksgebied aanwezig zijn, naast de waargenomen soorten. Dit is gedaan op basis van 'expert judgement'. Het gaat hier om soorten die daadwerkelijk voorkomen op de locaties waar de maatregelen effect op kunnen hebben. Ook is bekeken of indirecte effecten te verwachten zijn. Aangegeven is of locaties gebruikt worden als permanent leefgebied, foerageergebied, overwinteringsgebied etc. Een overzicht van alle

waargenomen en te verwachten beschermde soorten is te vinden in hoofdstuk 4. Indien aanvullend onderzoek noodzakelijk is, wordt dit geadviseerd.

5. Inschatten noodzaak ontheffingsaanvraag

Per aanwezige of te verwachten soort is aangegeven onder welk beschermingsniveau deze valt. Tenslotte wordt beknopt aangegeven wat de te verwachten effecten van de maatregelen op de aanwezige beschermde soorten zijn. Op basis hiervan wordt ingeschat of een ontheffingsaanvraag nodig is.

Fase 2:

6. Maatregelen en maatschappelijk belang

In deze fase is het nodig de maatregelen en de periode waarin de maatregelen zijn gepland concreet uit te werken en te motiveren.

Indien soorten waarvoor ontheffing wordt aangevraagd streng beschermd zijn, moet ook gemotiveerd worden wat het maatschappelijk belang is van de ingrepen. Bovendien moet de locatiekeuze dan ook nader worden gemotiveerd (ontbreken van alternatieven).

7. Effecten op beschermde soorten

Op basis van de onderzoeksgegevens moet verder worden uitgewerkt wat de effecten zijn van de uit te voeren maatregelen op de aanwezige beschermde flora en fauna, op individueel niveau en op populatieniveau. Hierbij moet rekening gehouden worden met drie aspecten, namelijk de populatieomvang, het verspreidingsgebied en de natuurlijkheid van de situatie.

8. Mitigatie en compensatie

Indien er significante effecten op aanwezige beschermde soorten zijn te verwachten, moet worden aangegeven hoe deze effecten kunnen worden verzacht (= mitigeren). In tweede instantie moet er gekeken worden naar compensatie indien mitigerende maatregelen onvoldoende zijn.

Indien van toepassing zullen de resultaten van de analyses van fase 2 in een vervolgrapport worden verwerkt, dat dient als toelichting op de ontheffingsaanvraag.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

Ligging

Het onderzoeksgebied betreft de Anstelvallei te Kerkrade. Het gebied wordt begrensd door de Dentgenbachweg, Kerkradersteenweg, Brugmolenweg, Kaffebergsweg, Gaia zoo en de spoorlijn. Het onderzoeksgebied ligt in de kilometerhokken met Amersfoortcoördinaten 201 – 320, 201-321, 201-322 en 202-320.

Figuur 1: Ligging onderzoeksgebied (Google Earth)

Beschrijving

Het onderzoeksgebied is een vrij groot gebied en bestaat dan ook uit allerlei aparte deelgebieden met eigen kenmerken en biotopen. Het westelijk deel wordt voornamelijk ingenomen door agrarische percelen. Hier zijn ook twee oude agrarische panden aanwezig waarvan er één een monumentale status heeft, te weten de hoeve Nieuw Erenstein. De andere hoeve betreft hoeve Klarenanstel. Beide hoeven en bijgebouwen verkeren deels in slechte staat. Enkele schuren zijn geheel vervallen. De percelen zelf lagen tijdens het veldbezoek grotendeels braak. Aangrenzend aan de agrarische percelen zijn nog enkele, deels

vrij recente aangeplante bosstroken aanwezig en vervallen populierenbosjes. Deze laatste zijn voor een groot deel overwoekerd met braam (*Rubus fruticosus* sl.). Daarnaast is er nog een kleine hoogstamboomgaard aanwezig welke begraasd wordt door pony's.

Binnen het gebied komen veel bijzondere plantensoorten voor. Deze groeien met name in de hellingbossen aan de westzijde van het gebied en in de schrale graslanden in het zuidwestelijke deel van het onderzoeksgebied. In het gebied komen vele streng beschermde soorten voor zoals diverse orchideeënsoorten. Gezien de tijd van het jaar zijn deze tijdens het veldbezoek niet waargenomen. Tijdens het veldbezoek zijn ook niet beschermde maar wel (vrij) zeldzame of typische soorten waargenomen zoals boszegge (*Carex sylvatica*), hangende zegge (*Carex pendula*) en stijve naaldvaren (*Polystichum aculeatum*). De meeste orchideeën groeien in een nat schraalland in de zuidwesthoek van het onderzoeksgebied. De hellingbossen aan de oostzijde bestaan uit diverse loofboomsoorten zoals beuk, haagbeuk en eik. Ten tijde van het veldbezoek is de bodemvegetatie grotendeels afgestorven. Naast reeds genoemde soorten waren ook typische soorten als grote muur (*Stellaria holostea*) en mannetjesvaren (*Dryopteris filix-mas*) nog zichtbaar.

Een ander beeldbepalend aspect binnen het onderzoeksgebied betreft het stuwmeer Cranenweyer wat water uit de Anelderbeek opstuwt tot een meer van met een oppervlakte van circa 20 hectare. Het stuwmeer is in gebruik als visvijver en heeft tevens een regulerende functie om wateroverlast in Eygelshoven (stadsdeel Kerkrade) te voorkomen. De Anstelerbeek loopt noordwaarts aan de oostzijde van het gebied en heeft hier een vrij natuurlijk karakter.

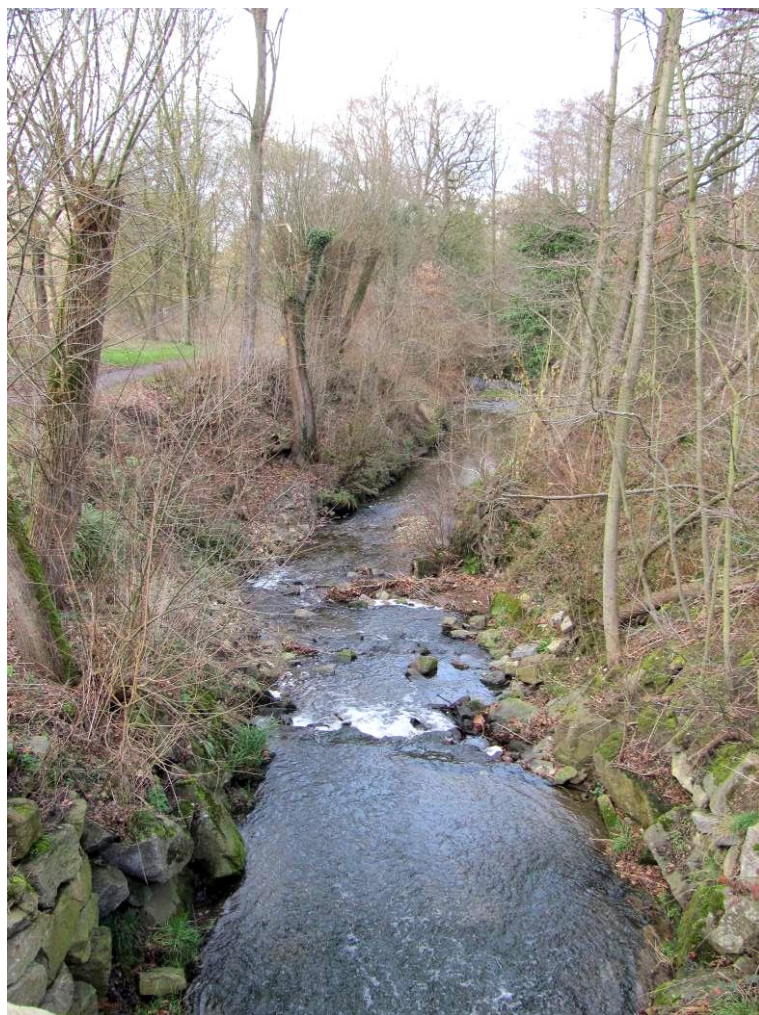

Foto 1: Anstelerbeek

Foto 2: Weilanden met Nieuw Erenstein

Foto 3: Stijve naaldvaren en (beschermde) tongvaren

Foto 4: Deel westzijde Anstelvallei

Foto 5: Stuwmeer

3 GEPLANDE MAATREGELEN

In het gebiedsplan Anstelvallei worden veel verschillende maatregelen voorgesteld (zie figuur 2). Er worden onder andere hoogstamboomgaarden aangeplant en uitgebreid, vervallen schuren gesloopt en nieuw gebouwd, parkeerplaatsen aangelegd, tuinen aangelegd en infrastructuur aangepast. De meeste werkzaamheden zijn gericht op recreatieve voorzieningen binnen het gebied. In de nieuwe schuren wordt overnachting mogelijk. Horeca kan zich vestigen in de hoeve Nieuw Erenstein. Verder worden de aanwezige bronbeekjes hersteld en worden er bloemrijke akkerranden aangelegd.

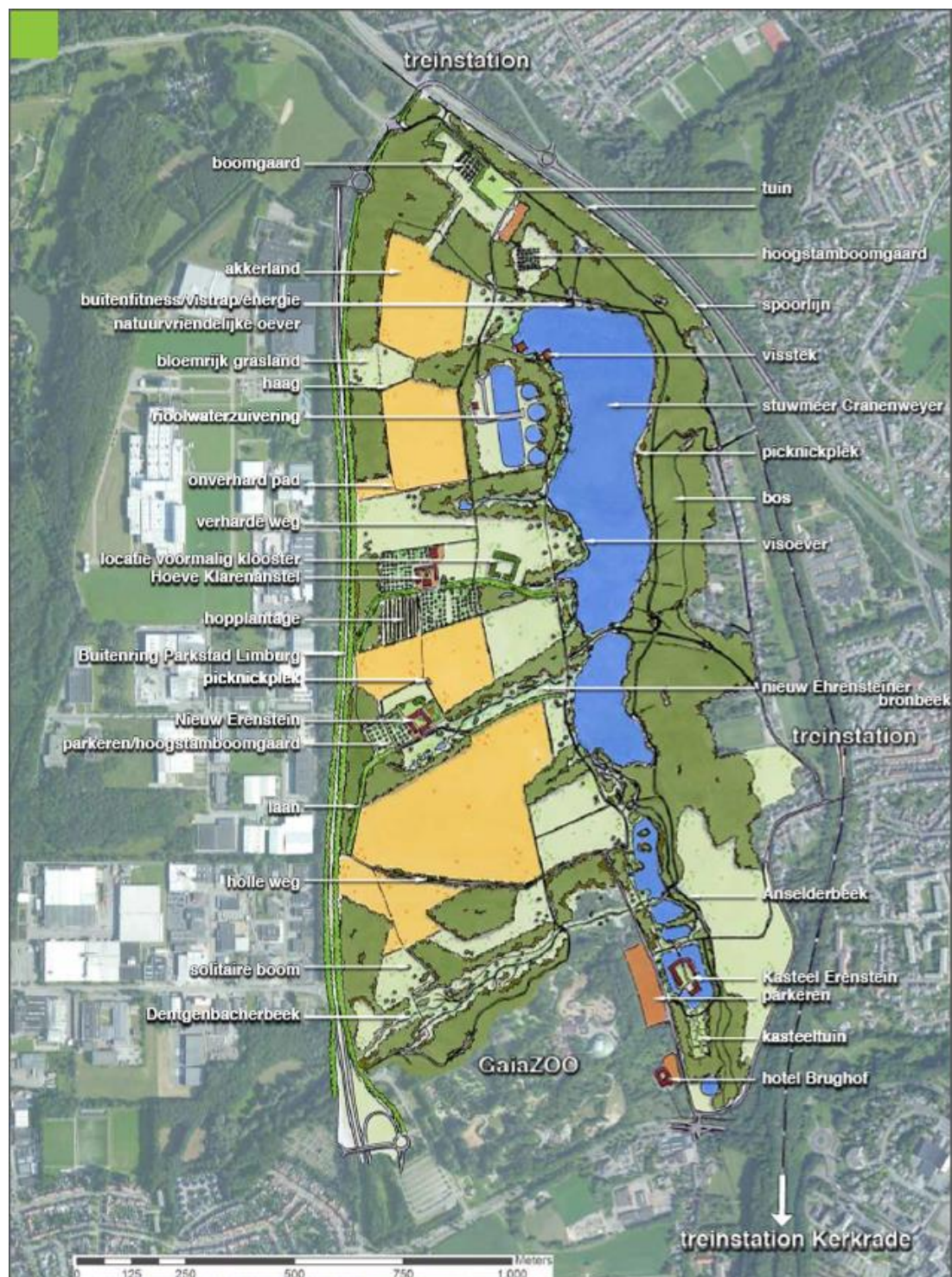
Deze maatregelen zullen van invloed zijn op de aanwezige flora en fauna. Voor zover ze een (mogelijke) invloed hebben op aanwezige flora en fauna zullen de uit te voeren maatregelen naar verwachting betrekking hebben op:

- Sloop bebouwing
- Verwijdering vegetatie
- Grondwerkzaamheden
- Aanpassing infrastructuur en verhardingen

Toelichting:

In het kader van de wetgeving vallen de maatregelen onder de categorie ruimtelijke inrichting en ontwikkeling (AMvB art. 75).

Indien een ontheffingsaanvraag noodzakelijk is (fase 2), moeten de maatregelen meer in detail worden beschreven en moet worden aangegeven wanneer iedere maatregel wordt uitgevoerd.

Figuur 2: gebiedsplan Anstelvallei (Viforis)

4 BESCHERMDE FLORA EN FAUNA

Algemeen

In dit hoofdstuk worden alle beschermde soorten genoemd die in het onderzochte gebied of in de directe omgeving zijn waargenomen of te verwachten. Het betreft hier soorten die voorkomen in de biotopen die bij de gebiedsbeschrijving zijn genoemd. Indirecte effecten zijn hierin meegenomen.

Verspreidingsgegevens

Naast eigen waarnemingen en inschattingen is vooral gebruik gemaakt van de gegevens uit Waarneming.nl, Nationale databank Flora en fauna (beknopte levering) en inventarisatie-rapport IVN uit 2008 en de rapportage Flora en faunaonderzoek Buitenring Parkstad Limburg van Natuurbalans. Verder is er gebruik gemaakt van de algemene literatuur.

De jaartallen in de onderstaande tabellen betreffen waarnemingen uit deze rapportage alsmede Waarneming.nl.

Toelichting

In de volgende paragrafen worden per soort steeds de volgende gegevens vermeld:

- Naam
- Jaar Het meest recente jaar waarin de soort daadwerkelijk is waargenomen
- Gebiedsfunctie De functie die het gebied heeft voor de betreffende soort.
 Onderscheiden worden:
 Flora
 - Mogelijke groeiplaats
 - Groeiplaats
 Fauna
 - Mogelijk leefgebied
 - Waarschijnlijk leefgebied
 - Leefgebied
 - Mogelijk foerageergebied
 - Waarschijnlijk foerageergebied
 - Foerageergebied
- Beschermingsstatus
 - FF 1 = Algemeen
 - FF 2 = Beschermd
 - FF 3 = Streng beschermd

In de paragrafen wordt ook ingegaan op de waargenomen en te verwachten beschermde soorten per soortgroep. Bij zoogdieren wordt apart ingegaan op grondgebonden zoogdieren en vleermuizen, vanwege hun verschil in leefwijze en daarmee te verwachten effecten van de maatregelen. Er wordt per soortgroep gemotiveerd of een ontheffingsaanvraag noodzakelijk is en zo ja, voor welke soorten.

Planten

Tijdens het veldbezoek zijn meerdere exemplaren van de streng beschermde tongvaren (*Asplenium scolopendrium*) waargenomen. Tijdens de eveneens door Ecologica uitgevoerde quickscan hoeve Nieuw Erenstein (Zwanenburg, 2013) is naast de tongvaren ook de steenbreekvaren (*Asplenium trichomanes*) waargenomen. Bij de hoeve betrof het op mu-

ren groeiende exemplaren. De in het kader van deze quickscan waargenomen planten betroffen terrestrisch groeiende exemplaren. Gezien de tijd van het jaar is het goed mogelijk dat er verschillende soorten zijn gemist. Veel soorten zijn bovengronds nu afgestorven en derhalve niet waarneembaar. In de onderstaande tabel zijn de mogelijk aanwezige en aangetroffen soorten weergegeven.

Naam	Jaar	Gebiedsfunctie	FF 1	FF 2	FF 3
aardaker (<i>Lathyrus tuberosus</i>)	1998	mogelijke groeiplaats	x		
brede orchis (<i>Dactylorhiza majalis</i> ssp. <i>majalis</i>)	2013	groeiplaats		x	
bijenorchis (<i>Ophrys apifera</i>)	2013	groeiplaats		x	
bosorchis (<i>Dactylorhiza maculata</i> ssp. <i>fuchsii</i>)	2013	groeiplaats		x	
brede wespenorchis (<i>Epipactis helleborine</i>)	2008	waarschijnlijke groeiplaats	x		
daslook (<i>Allium ursinum</i>)	2008	waarschijnlijke groeiplaats		x	
dotterbloem (<i>Caltha palustris</i>)	2011	groeiplaats	x		
gevlekte orchis (<i>Dactylorhiza maculata</i> ssp. <i>maculata</i>)	2008	waarschijnlijke groeiplaats		x	
gevlekte rietorchis (<i>Dactylorhiza majalis</i> ssp. <i>majalis</i>)	2008	waarschijnlijke groeiplaats		x	
gewone rietorchis (<i>Dactylorhiza majalis</i> ssp. <i>praetermissa</i>)	2008	waarschijnlijke groeiplaats		x	
gewone vogelmelk (<i>Ornithogalum umbellatum</i>)	1998	mogelijke groeiplaats	x		
grasklokje (<i>Campanula rotundifolia</i>)	2008	mogelijke groeiplaats	x		
grote kaardenbol (<i>Dipsacus fullonum</i>)	2008	mogelijke groeiplaats	x		
grote keverorchis (<i>Neottia ovata</i>)	2013	groeiplaats		x	
grote muggenorchis (<i>Gymnadenia conopsea</i>)	1998	mogelijke groeiplaats		x	
kleine maagdenpalm (<i>Vinca minor</i>)	2013	groeiplaats	x		
klein glaskruid (<i>Parietaria judaica</i>)	2008	mogelijke groeiplaats		x	
kluwenklokje (<i>Campanula glomerata</i>)	1998	mogelijke groeiplaats		x	
maretak (<i>Viscum album</i>)	2013	groeiplaats		x	
prachtklokje (<i>Campanula persicifolia</i>)	1998	mogelijke groeiplaats		x	
rietorchis x gevlekte orchis (<i>Dactylorhiza x hallii</i>)	2013	groeiplaats		x	
slanke sleutelbloem (<i>Primula elatior</i>)	2013	groeiplaats	x		
soldaatje (<i>Orchis militaris</i>)	2013	groeiplaats			
steenbreekvaren (<i>Asplenium trichomanes</i>)	2013	groeiplaats		x	
tongvaren (<i>Asplenium scolopendrium</i>)	2013	groeiplaats		x	
wilde kievitsbloem (<i>Fritillaria meleagris</i>)	2011	mogelijke groeiplaats		x	

Voor de soorten vermeld in de kolom FF 1 geldt een algemene vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting zoals hier het geval is. Een deel van de streng beschermde soorten die binnen het totale gebied voorkomen komen lokaal voor en op plaatsen waar geen werkzaamheden worden verricht. Er zijn echter soorten waargenomen en ook te verwachten die binnen de invloedssfeer van uit te voeren maatregelen voorkomen. Onder deze soorten vallen in ieder geval de door Ecologica waargenomen tongvaren en steenbreekvaren. De tongvaren is zelfs op meerdere locaties waar werkzaamheden uitgevoerd zullen worden aangetroffen. Gezien het grote aantal soorten dat binnen gebied recent is waargenomen en het breed scala aan werkzaamheden op verschillende locaties is nader onderzoek noodzakelijk.

Grondgebonden zoogdieren

Binnen het gebied komen naar verwachting diverse zoogdiersoorten voor waaronder enkele streng beschermde soorten. Te verwachten valt dat enkele beschermde grondgebonden zoogdiersoorten het gebied en de omgeving ervan als leef- en/of foerageergebied gebruiken. Voor enkele kleinere soorten, zoals muizen en mollen, gaat er mogelijk leefgebied verloren. Dit heeft echter geen invloed op de populatie. In de onderstaande tabel zijn mogelijk aanwezige soorten weergegeven.

Naam	Jaar	Gebiedsfunctie	FF 1	FF 2	FF 3
aardmuis (<i>Microtus agrestis</i>)	-	mogelijk leefgebied	x		
bosmuis (<i>Apodemus sylvaticus</i>)	-	waarschijnlijk leefgebied	x		
bosspitsmuis (<i>Sorex araneus</i>)	-	waarschijnlijk leefgebied	x		
bunzing (<i>Mustela putorius</i>)	-	waarschijnlijk leefgebied	x		
das (<i>Meles meles</i>)	2013	leefgebied			x
dwergpspitsmuis (<i>Sorex minutus</i>)	-	mogelijk leefgebied	x		
eekhoorn (<i>Sciurus vulgaris</i>)	2013	mogelijk foerageergebied		x	
egel (<i>Erinaceus europaeus</i>)	-	waarschijnlijk leefgebied	x		
haas (<i>Lepus europaeus</i>)	2013	leefgebied	x		
hermelijn (<i>Mustela erminea</i>)	-	mogelijk leefgebied	x		
huisspitsmuis (<i>Crociodura russula</i>)	-	waarschijnlijk leefgebied	x		
konijn (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	-	waarschijnlijk leefgebied	x		
mol (<i>Talpa europaea</i>)	2013	leefgebied	x		
ree (<i>Capreolus capreolus</i>)	2013	leefgebied	x		
rosse woelmuis (<i>Clethrionomys glareolus</i>)	2012	leefgebied	x		
steenmarter (<i>Martes foina</i>)	-	waarschijnlijk leefgebied		x	
veldmuis (<i>Microtus arvalis</i>)	-	waarschijnlijk leefgebied	x		
vos (<i>Vulpes vulpes</i>)	2010	leefgebied	x		
wezel (<i>Mustela nivalis</i>)	-	waarschijnlijk leefgebied	x		

Binnen het gebied komen in ieder geval de streng beschermde das, eekhoorn en waarschijnlijk ook de steenmarter voor. Beide hoeves en omgeving vormen geschikt leefgebied voor de steenmarter. Mogelijk dat de gebouwen als verblijfplaats wordt gebruikt. Tijdens het veldbezoek zijn geen sporen van steenmarter aangetroffen. Verblijfplaatsen kunnen evenwel aanwezig zijn aangezien niet alle gebouwen en overige geschikte locaties binnen het kader van de quickscan zijn of volledig konden worden onderzocht.

De eekhoorn komt alleen voor in de beboste delen van het onderzoeksgebied. Binnen de plannen wordt voor zover bekend een gering aantal bomen gerooid. Dit zal geen negatief effect hebben op de eekhoorn aangezien het slechts een zeer gering onderdeel betreft van het totale leefgebied en er geen eekhoornnesten zijn aangetroffen in dit gedeelte van het onderzoeksgebied. Binnen de Anstelvallei komt de das voor. Tijdens het onderzoek zijn enkele wissels aangetroffen. Daarnaast is aan de noordzijde van het gebied een verblijfplaats aanwezig. Directe effecten op deze verblijfplaats worden niet verwacht. Bij werkzaamheden dient wel met de aanwezigheid van de das rekening worden gehouden door te werken met een goedgekeurde gedragscode. In de huidige situatie is reeds sprake van een hoge recreatiedruk met daarmee samenhangende verstoring. Naar verwachting zal de recreatiedruk overdag echter wel toenemen. Het (agraris) landgebruik zal deels wijzigen binnen de plannen wat een weerslag kan hebben op de foerageerfunctie van het gebied. De das maakt echter met name gebruik van de aanwezige graslanden binnen het gebied. Deze blijven ook binnen de plannen in ruime mate aanwezig. Indien het totale areaal gras-

land niet afneemt zijn wezenlijke effecten op de foerageerfunctie dan ook niet te verwachten.

Voor de overige te verwachten soorten geldt een algemene vrijstelling (art. 75 Flora- en faunawet) bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting zoals hier het geval is. Nader onderzoek naar steenmarter wordt aangeraden.

Vleermuizen

Op basis van de terreinkenmerken is een aantal vleermuissoorten binnen het onderzoeksgebied te verwachten. De te verwachten soorten zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Naam	Jaar	Gebiedsfunctie	FF 1	FF 2	FF 3
baardvleermuis (<i>Myotis mystacinus/brandtii</i>)	-	mogelijk leefgebied			x
gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	-	waarschijnlijk leefgebied			x
laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	-	mogelijk leefgebied			x
rosse vleermuis (<i>Nyctalus noctula</i>)	-	waarschijnlijk leefgebied			x
ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	-	mogelijk leefgebied			x
watervleermuis (<i>Myotis daubentonii</i>)	-	waarschijnlijk leefgebied			x

De hellingbossen, overige bosschages als ook het aanwezige water zal naar alle waarschijnlijkheid onderdeel uitmaken van het foerageergebied van meerdere soorten vleermuizen. Naar verwachting zullen vleermuizen met een verblijfplaats in de bebouwde kom van Kerkrade binnen het gebied komen foerageren. De plannen zullen echter geen effect hebben op de foerageerfunctie van het gebied. Veel van de maatregelen vinden plaats in en rond beide hoeves en de agrarische percelen. Het open karakter van deze delen maakt dit minder geschikt als foerageergebied. Effecten op eventueel aanwezige vliegroutes worden evenmin verwacht. Er worden wel bomen of bosschages gerooid maar de algehele landschapsstructuur verandert niet of nauwelijks. Eventuele vliegroutes langs bosranden blijven behouden en kunnen iets worden verplaatst.

Zowel in bomen binnen het gebied als in beide hoeves en bijgebouwen kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Zover bekend worden er geen oudere, voor vleermuizen geschikte bomen gerooid. Bomen met holtes en/of scheuren dienen te worden behouden of te worden onderzocht op de aanwezigheid van vleermuizen. Aangezien er gebouwen worden gesloopt dan wel grootschalig verbouwd of gerenoveerd is nader onderzoek naar vleermuizen hier wel noodzakelijk.

Vogels

Wettelijk gezien kan er voor broedvogels binnen het broedseizoen vrijwel nooit een ontheffing worden verleend. Daarom is het van groot belang met deze dieren rekening te houden. Dit betekent dat graafwerkzaamheden en maatregelen waarbij vegetatie wordt verwijderd of gebouwen gesloopt in principe buiten het broedseizoen plaats moeten vinden.

Tijdens het veldbezoek is gelet op soorten die hun nest meerdere jaren gebruiken en waarvan de nesten ook buiten het broedseizoen worden aangemerkt als vaste verblijfplaats en jaarrond beschermd zijn. Binnen het onderzoeksgebied is een roofvogelhorst aangetroffen. Dit betrof een locatie aan de oostzijde waar geen maatregelen worden uitgevoerd. Ook werd er tijdens het veldbezoek een sperwer en grote gele kwikstaart waargenomen. De grote gele kwikstaart zal broeden tussen stenen en onder bruggen bij het aanwezige water en beek. Hier worden geen effecten verwacht. Nesten van sperwer zijn niet aangetroffen maar kunnen gezien de grootte van het gebied over het hoofd zijn ge-

zien. In 2011 is er een nest van sperwer aangetroffen binnen het gebied (Natuurbalans, 2011). Daarnaast zijn tijdens hetzelfde onderzoek jaarrond beschermde nesten van huis-mus, buizerd, boomvalk, havik, ransuil én kerkuil aangetroffen. Allen binnen de grenzen van het onderzoeksgebied. Nader onderzoek naar jaarrond beschermde nesten wordt dan ook aangeraden.

Amfibieën

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën waargenomen. De tijd van het jaar is daarvoor ook, ondanks het milde weer, nauwelijks geschikt. Binnen het onderzoeksgebied komen meerdere amfibieënsoorten voor. In de onderstaande tabel zijn de te verwachten soorten weergegeven.

Naam	Jaar	Gebiedsfunctie	FF 1	FF 2	FF 3
alpenwatersalamander (<i>Mesotriton alpestris</i>)	2008	leefgebied		x	
bruine kikker (<i>Rana temporaria</i>)	2008	leefgebied	x		
gewone pad (<i>Bufo bufo</i>)	2008	leefgebied	x		
groene kikker (<i>Rana esculenta synklepton</i>)	2008	leefgebied	x		
kleine watersalamander (<i>Lissotriton vulgaris</i>)	2008	leefgebied	x		

De streng beschermde alpenwatersalamander kan mogelijk effecten ondervinden als gevolg van de werkzaamheden. Tijdens een in 2008 uitgevoerde inventarisatie (Haanraats, et al., 2008) is deze op meerdere plekken aangetroffen waaronder een weiland tegenover hoeve Erenstein. Aangezien deze gegevens verouderd zijn en derhalve niet goed bekend waar de soort nu voorkomt en dus waar eventueel mitigerende maatregelen genomen moeten worden, wordt nader onderzoek aangeraden. Tijdens werkzaamheden kan evenwel gewerkt worden middels een goedgekeurde gedragscode.

Voor de overige te verwachten soorten geldt een algemene vrijstelling (art. 75 Flora- en faunawet) bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting zoals hier het geval is.

Reptielen

In het onderzoeksgebied zijn recent streng beschermde reptielen waargenomen. Deze zijn weergegeven in de onderstaande tabel.

Naam	Jaar	Gebiedsfunctie	FF 1	FF 2	FF 3
hazelworm (<i>Anguis fragilis</i>)	2011	leefgebied			x
levendbarende hagedis (<i>Zootoca vivipara</i>)	2008	leefgebied		x	

Het intensief gebruikte agrarische deel van het onderzoeksgebied is voor beide soorten niet van belang. De levendbarende hagedis is in 2008 op 2 locaties aangetroffen (IVN, 2008). Op het in het zuidoostelijk deel gelegen hangveen worden geen werkzaamheden verricht en zijn derhalve geen effecten te verwachten. Er worden echter ook werkzaamheden voorgesteld binnen het overige leefgebied van beide soorten. Voor de levendbarende hagedis betreft dit met name de bermen en ruig grasland ter hoogte van de Mensheggerweg aan de noordzijde van het onderzoeksgebied. In het gebiedsplan wordt het daar aanwezige ruige grasland (al dan niet deels) heringericht. De hazelworm komt met name voor in de hellingbossen aan de oostzijde van het gebied. Mogelijk dat er echter dispersie plaatsvindt naar andere deelgebieden en subpopulaties aanwezig zijn in andere delen van het onderzoeksgebied. Nader onderzoek is dan ook noodzakelijk.

Vissen

Er zijn tijdens het uitgevoerde veldonderzoek in het kader van de Buitenring Parkstad (Krekels, 2011) geen streng beschermde vissoorten aangetroffen in de omgeving van het onderzoeksgebied. Er worden ook geen werkzaamheden uitgevoerd die een mogelijk effect hebben op aanwezige vissoorten. Nader onderzoek is niet nodig.

Ongewervelden

Binnen het onderzoeksgebied zijn recent enkele streng beschermde ongewervelden waargenomen of te verwachten. Deze zijn in de onderstaande tabel weergegeven.

Naam	Jaar	Gebiedsfunctie	FF 1	FF 2	FF 3
iepenpage (<i>Satyrrium w-album</i>)	-	mogelijk leefgebied			x
keizersmantel (<i>Argynnis paphia</i>)	2013	mogelijk leefgebied			x
purperstreepparelmoervlinder (<i>Brenthis ino</i>)	2011	mogelijk leefgebied			x
wijngaardslak (<i>Helix pomatia</i>)	2013	leefgebied	x		

De streng beschermde purperstreepparelmoervlinder is in 2011 met één, mogelijk twee exemplaren waargenomen in de zuidwesthoek van het onderzoeksgebied (o.a. Waarneming.nl). Op grond van het gevoerde maaibeheer kan de aanwezigheid van een populatie worden uitgesloten (Raemakers en Hunink, 2012). Bovendien vinden er in dit gedeelte geen werkzaamheden plaats. De iepenpage is recent tijdens gericht onderzoek niet meer waargenomen (Krekels, 2011). Effecten worden niet verwacht. Aangeraden wordt aanwezige iepen te sparen. De keizersmantel is recent nog waargenomen binnen en in de directe omgeving van het onderzoeksgebied (Waarneming.nl). Dit betrof in beide gevallen slechts één exemplaar. Dit betroffen naar alle waarschijnlijkheid zwervende exemplaren. Er is binnen Nederland geen populatie aanwezig en binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden is geen hoge dichtheid aan viooltjes (*Viola sp.*) aanwezig (waardplant). Effecten op de keizersmantel worden dan ook niet verwacht. Voor de wijngaardslak geldt een algemene vrijstelling (art. 75 Flora- en faunawet) bij ruimtelijke ontwikkeling en inrichting zoals hier het geval is. Nader onderzoek is niet nodig.

5 CONCLUSIES

Planten

Tijdens het veldbezoek zijn twee streng beschermde plantensoorten aangetroffen. Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied worden verder een groot aantal beschermde soorten verwacht. Een aantal worden ook verwacht op locaties die liggen binnen de invloedssfeer van de maatregelen. Nader onderzoek is noodzakelijk.

Zoogdieren

De steenmarter en das heeft mogelijk een verblijfplaats in de aanwezige bebouwing. Voor de eekhoorn worden geen negatieve effecten verwacht. Voor de overige te verwachten soorten geldt een algemene vrijstelling, waardoor het aanvragen van een ontheffing niet nodig is. Nader onderzoek naar steenmarter wordt aangeraden.

Er kunnen enkele beschermde vleermuissoorten in het onderzoeksgebied voorkomen en mogelijk worden geschaad als gevolg van de werkzaamheden. Nader onderzoek is daarom nodig.

Vogels

Het is noodzakelijk maatregelen die van invloed zijn op broedvogels buiten het broedseizoen uit te voeren. Jaarrond beschermde nesten kunnen aanwezig zijn in bomen, hoog struweel en bebouwing. Nader onderzoek naar de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van huismus, steenuil, kerkuil, ransuil, havik, buizerd, boomvalk en sperwer wordt aangeraden.

Amfibieën

Nader onderzoek naar de verspreiding van alpenwatersalamander wordt aangeraden. Voor de overige te verwachten soorten geldt een algehele vrijstelling.

Reptielen

Nader onderzoek naar levendbarende hagedis en hazelworm wordt aangeraden.

Vissen

Er zijn geen beschermde vissen aanwezig of te verwachten in het onderzoeksgebied. Nader onderzoek of ontheffing is niet nodig.

Ongewervelden

Er worden geen populaties van streng beschermde soorten verwacht. Bovendien wordt in het desbetreffende deelgebied geen maatregelen uitgevoerd. Voor de wijngaardslak geldt een algehele vrijstelling. Nader onderzoek of ontheffing is niet nodig.

Uitvoer fase 2

Nader onderzoek naar beschermde planten, vleermuizen, reptielen, alpenwatersalamander, steenmarter en jaarrond beschermde nesten wordt aangeraden.

6 AANBEVELINGEN

Los van de conclusies dienen de volgende aanbevelingen te worden gevolgd:

- Beschermde broedvogels kunnen in het gebied voorkomen tussen de aanwezige vegetatie. Daarom is het van groot belang met het broedseizoen van deze beschermde vogelsoorten rekening te houden. Dit betekent dat maatregelen waarbij vegetatie wordt verwijderd buiten het broedseizoen moeten plaatsvinden om verstoring te voorkomen. De kans dat er helemaal geen vogels broeden is namelijk klein. EZ geeft als richtlijn voor het broedseizoen de periode half maart tot half juni. Algemeen wordt aangehouden dat het broedseizoen van de meeste vogels loopt van half maart tot half juli. Om rekening te houden met een klein aantal soorten die eerder of later broeden wordt aangeraden tussen half februari en eind augustus géén maatregelen te treffen. Indien besloten wordt ertoe over te gaan om het gebied vóór de broedtijd kaal te maken en vervolgens in de broedtijd door te werken, is het van belang ervoor te waken, dat er zich in de nieuwe kale situatie geen nieuwe broedgevallen voordoen zolang er nog maatregelen moeten worden uitgevoerd. Sluit de aanwezigheid van nesten uit tijdens alle fasen van de werkzaamheden.
- De zorgplicht dient ook voor andere organismen in acht te worden genomen. Dit houdt in dat er volgens normaal gebruik zorgvuldig gewerkt moet worden, waarbij indien mogelijk verstoring wordt voorkomen. Actief doden van dieren is altijd verboden.

BRONNEN

- **Buggenum, H.J.M. van, Geraeds, R.P.G. en Lenders, A.J.W. (2009).** Herpetofauna van Limburg. Natuurhistorisch genootschap Limburg.
- **Haanraats, A., et al. (2008).** De Anstelvallei. Een gedeeltelijke inventarisatie. IVN afdeling Kerkrade.
- **Heusden, W.R.M. van en Vreugdenhil, S.J., (2006).** Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied.
- **Krekels, R., et al. (2011).** Flora en faunaonderzoek Buitenring Parkstad Limburg. Natuurbalans.
- **Limpens, H., Mostert, K en Bongers, W. (1997).** Atlas van de Nederlandse vleermuizen. KNNV uitgeverij.
- **LNV (2003).** Ondernemen en de Flora- en faunawet.
- **LNV (2005).** Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten!
- **Natuurloket.nl**
- **Raemakers, I. en Hunink, S. (2012).** Notitie beantwoording vragen Ministerie van EZ inzake purperstreepparelmoevlinder (*Brenthis ino*) BPL. Ecologica.
- **Viforis (2012).** Gebiedsplan Anstelerbeekdal Kerkrade.
- **Waarneming.nl**
- **Zwanenburg, J. (2013).** Notitie Nieuw Ehrenstein te Kerkrade. Ecologica.